

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

20.07.2023. Nr. 1-5/182

**Rīgas domes priekšsēdētāja p.i.
Vilnim Ķirsim**
riga@riga.lv

Zināšanai: Izglītības un zinātnes ministrijai
pasts@izm.gov.lv

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai
pasts@varam.gov.lv

Par vidējās izglītības pieejamību

[1] Tiesībsargs 2023. gada 29. jūnija vēstulē Nr. 1-8/25 aicinājis Rīgas domi un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentu nekavējoties pilnveidot Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta (turpmāk – Departaments) 2023. gada 1. marta iekšējos noteikumus Nr. DIKS-23-9-nts “Kombinētā iestājpārbaudījuma organizēšanas kārtība un vienotu kritēriju noteikšana izglītojamo uzņemšanai 10. klasē Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs” (turpmāk – Noteikumi) un novērst bērnu tiesību uz izglītību aizskārums, atceļot vienotos kritērijus izglītojamo uzņemšanai vispārējās vidējās izglītības iestādēs un nodrošinot, ka Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā izglītojamiem, kuri ir ieguvuši pamatizglītību, ir iespējams iegūt bezmaksas vispārējo vidējo izglītību klātienē izglītības ieguves formā. Termins tiesībsarga informēšanai par paveikto un plānoto bija noteikts 2023. gada 14. jūlijs.

[2] Departaments 2023. gada 14. jūlija atbildē Nr. DIKS-23-1304-nd sniedzis viedokli par izskatāmo jautājumu.

[2.1] Ministru kabinets kopš 2018. gada ir noteicis izglītības kvalitātes kritērijus un sasniedzamo rezultātu un minimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu klašu grupā vidējās izglītības pakāpē pašvaldību vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Vienlaikus izglītības iestādes ņem vērā arī īstenotās vispārējās vidējās izglītības programmas noteiktos izglītības kvalitātes mērķus un sasniedzamos (kvalitatīvos un kvantitatīvos) rezultātus, nodrošinot Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumus Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” noteikto prasību kvalitatīvu izpildi.

[2.2] Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 39. panta otro daļu pamatizglītības sertifikātā norādītais mācību sasniegumu vērtējums attiecīgajā mācību priekšmetā kalpo kā konkursa atlases kritērijs izglītojamo uzņemšanai vidējās pakāpes izglītības programmās. Likumdevēja lietotais jēdziens “konkurss”, izmantojot gramatisko (filoloģisko) interpretācijas metodi, nozīmē rezultātu apkopošanu, ranžēšanu un salīdzināšanu ar konkursa vērtēšanas kritērijiem. Vienlaikus likumdevējs ir noteicis, ka izglītības iestādes saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 41. panta otro daļu un šī likuma pārejas noteikumu 51. punktu kā uzņemšanas kritēriju izglītojamo uzņemšanai vispārējās vidējās izglītības programmas 10. klasē var noteikt iestājpārbaudījumā iegūto rezultātu. Tādējādi var secināt, ka likumdevējs ir noteicis, ka izglītības iestādes, uzņemot izglītojamo vispārējās vidējās izglītības programmas 10. klasē, ir tiesīgas sarindot pretendentes pēc iestājpārbaudījuma rezultāta vai pēc mācību sasniegumu vērtējuma pamatizglītības sertifikātā un attiecīgi atlasīt pretendentes ar augstākiem rezultātiem. Izglītības iestādes, kuras īsteno vispārējās vidējās izglītības programmu, kritērijus un prasības izglītojamo uzņemšanai 10. klasē ir noteikušas savos uzņemšanas noteikumos, saskaņojot tos ar Departamentu.

[2.3] Departaments nepiekrīt tiesībsarga izteiktajam viedoklim, ka pašvaldībai būtu jānovērš situācijas, kad visas pašvaldības vidējās izglītības iestādes nosaka augstākus izglītojamo uzņemšanas kritērijus 10. klasē nekā nepieciešams pamatizglītības iegūšanai, tādējādi pašvaldība ir nepareizi iztulkojusi Vispārējās izglītības likuma 41. panta otro daļu. Departaments norāda, ka vairākos normatīvajos aktos – Pašvaldību likumā, Izglītības likumā, Vispārējās izglītības likumā, Ministru kabineta noteikumos, Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam u.c. – ir noteikta pašvaldības kompetence nodrošināt vidējās izglītības pieejamību pašvaldības administratīvajā teritorijā. Saskaņā ar Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 12. apakšpunktu pašvaldība nodrošina pieejamu un kvalitatīvu izglītību savā teritorijā atbilstoši valsts noteiktajiem mērķiem un personas vajadzībām. Savukārt Izglītības likuma 29. pantā ir noteiktas pašvaldības kā izglītības iestādes dibinātāja kompetences, kas paredz pašvaldības atbildību par izglītības kvalitāti tās padotības izglītības iestādēs, kā arī pienākumu noteikt un izvērtēt izglītības iestādes darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes mērķus un sasniedzamos rezultātus Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Ņemot vērā iepriekš minēto, pašvaldībai kā izglītības iestāžu dibinātājam ir tiesības vispārējās vidējās izglītības iestādēm dot norādījumus par to īstenoto izglītības programmu kvalitāti un sasniedzamajiem rezultātiem.

[2.4] Departaments nepiekrīt Tiesībsarga viedoklim, ka Noteikumu izstrādes process neatbilst labas pārvaldības principam. Šo jautājumu Departaments un izglītības iestādes aktualizēja jau 2022. gada maijā, kad tika pieņemti Ministru kabineta 2023. gada 17. maija noteikumi Nr. 299 ”Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumos Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”. Ņemot vērā Vispārējās izglītības likuma 41. panta otrajā daļā noteikto, ka izglītības iestādes nav tiesīgas rīkot iestājpārbaudījumus mācību priekšmetos, kuros izglītojamie ir kārtājuši centralizētos eksāmenus, Departaments 2022. gada rudenī rosināja Izglītības un zinātnes ministriju aktualizēt jautājumu par izglītojamo uzņemšanu vispārējās vidējās izglītības programmā, veicot grozījumus Vispārējās izglītības likumā. Departaments vairākkārt iniciēja tikšanos ar Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, Latvijas izglītības vadītāju asociāciju, citu pašvaldību valsts ģimnāziju direktoriem, lai apspriestu likumprojekta “Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” tekstuālo redakciju. Saeima likumprojektu “Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” pieņēma 2023. gada 20. aprīlī. Noteikumi ir

izdoti saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72. panta pirmās daļas 2. punktu un Vispārējās izglītības likuma 41. panta otro daļu. Iepriekš minētās tiesību normas neparedz, ka Departamentam, izdodot iekšējo normatīvo aktu, tā pieņemšanas procesā būtu jāiesaista izglītojamie un viņu vecāki.

[2.5] Ņemot vērā nozares politikas plānošanas dokumentos noteiktos izglītības kvalitātes sasniedzamos mērķus, Rīgas pašvaldība regulāri ir vērtējusi vispārējās izglītības iestāžu īstenoto izglītības programmu kvalitāti un sasniegtos rezultātus, plānojot un veicot Rīgas skolu tīkla optimizācijas pasākumus, kas ietver gan izglītības iestādes pakāpes maiņu (no vidusskolas uz pamatskolu), gan izglītības iestāžu likvidāciju vai reorganizāciju.

Rīgas valstspilsētas pašvaldībā 2022./2023. mācību gadā ir 27 pamatskolas, kuras īsteno vispārējās pamatizglītības programmu, un 64 vispārējās vidējās izglītības iestādes, t.sk. valsts ģimnāzijas, kuras īsteno vispārējās pamatizglītības programmu vai otrā posma (7.–9. klase) vispārējās pamatizglītības programmu.

2022./2023. mācību gada noslēgumā Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestāžu vispārējās pamatizglītības programmas 9. klasē mācījās 6125 izglītojamie. Savukārt 2023./2024. mācību gadā Rīgas valstspilsētas pašvaldības vispārējās vidējās izglītības programmas 10. klasēs plānotais vietu skaits ir 4199 izglītojamajiem. Katru gadu uzņemšanai 10. klasēs Rīgas valstspilsētas vispārējās vidējās izglītības iestādēs piesakās izglītojamie, kuri vispārējo pamatizglītību ir ieguvuši citas pašvaldības vispārējās izglītības iestādē. Tādējādi tas arī rada papildu konkurenci Rīgas vispārējās izglītības iestāžu 9. klašu izglītojamiem.

[2.6] Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs turpinās izglītojamo uzņemšana uz brīvajām vietām 10. klasē vispārējās vidējās izglītības programmās atbilstoši izglītības iestāžu noteiktajiem uzņemšanas noteikumiem. Ņemot vērā 10. klašu komplektēšanas gaitu, izglītības iestādes, saskaņojot ar Departamentu, varēs veikt izmaiņas uzņemšanas noteikumos. Vienlaikus Departaments sadarbībā ar izglītības iestāžu vadības komandām izvērtēs izglītojamo uzņemšanas procesa vispārējās vidējās izglītības programmas 10. klasē norisi un rezultātus un atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei Departaments izsvērs nepieciešamību izdot saistošos noteikumus par izglītojamo uzņemšanu Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestāžu vispārējās vidējās izglītības programmas 10. klasē, tādējādi nodrošinot sabiedrības līdzdalību jautājuma par kvalitatīvas vispārējās vidējās izglītības pieejamību Rīgas valstspilsētas administratīvajā teritorijā risināšanā.

[3] Rīgas dome noteiktajā termiņā atbildi nav sniegusi. Departamenta 2023. gada 14. jūlija atbildē Nr. DIKS-23-1304-nd nav norādīts, ka tā ir Rīgas domes un Departamenta kopīga atbilde vai ka Rīgas dome deleģējusi atbildes sniegšanu Departamentam.

[4] Tiesībsargs nepiekrīt Departamenta viedoklim par bērnu tiesībām uz izglītību un labas pārvaldības principa ievērošanu.

[4.1] No Departamenta atbildes un publiski paustā viedokļa¹ var secināt, ka galvenais iemesls uzņemšanas kritēriju noteikšanai bijusi pedagogu darba samaksas finansēšanas no valsts budžeta līdzekļiem kārtība. Proti, Ministru kabineta 2018. gada 11. septembra noteikumos Nr. 583 “Kritēriji un kārtība, kādā valsts piedalās vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā vidējās izglītības pakāpē” (turpmāk – Noteikumi Nr. 583) ir noteikti kvalitātes kritēriji, atbilstoši kuriem valsts 100 % apmērā finansē pedagogu darba samaksu. Viens no šiem kritērijiem – 12. klases izglītojamo kārtoto obligāto centralizēto eksāmenu rezultātu indekss ir 60 % vai lielāks. Ja

¹ Piemēram, raidījuma “Krustpunktā” 13.07.2023. ieraksts “Vidējās izglītības posma loma izglītības sistēmā Latvijā”

izglītības iestāde neatbilst šim kritērijam, tad valsts finansējums pakāpeniski samazinās no 100 % līdz 50 %.² Kā pamatojums šādām prasībām normatīvā akta anotācijā norādīts, ka viens no Eiropas un Latvijas izglītības sistēmas pamatprincipiem ir nodrošināt līdzvērtīgas iespējas saņemt labu izglītību ikvienam bērnam, neatkarīgi no ģimenes materiālā stāvokļa un skolas atrašanās vietas. *OECD PISA* pētījumi rāda, ka Latvijā ir izcilas pasaules līmeņa skolas, bet ir arī tādas, kurās izglītojamo zināšanu līmenis ir vājš. Līdzīga situācija jau vairāku gadu garumā ir ar obligāto centralizēto eksāmenu rezultātiem. Izglītojamo sniegums ir ļoti atšķirīgs matemātikas, latviešu valodas un svešvalodas eksāmenos, gan arī dažādu vidējās izglītības iestāžu starpā. Tāpēc eksāmenu rezultātu celšana ir izraudzīta par vienu no izglītības iestādes sniegtās izglītības kvalitātes rādītājiem.

Tātad kvalitātes kritēriju noteikšanas mērķis ir bijis izglītības kvalitātes uzlabošana. Jēdziens “kvalitāte” tiek definēts kā derīguma, vērtības atbilstība kādiem nosacījumiem, normām.³ Izrietoši konkrētajā gadījumā tas nozīmē izglītojamo zināšanu līmeņa paaugstināšanu – panākšanu, lai katra izglītojamā zināšanu potenciāls tiek pēc iespējas vairāk atklāts un izmantots, kas secīgi atspoguļotos pēc iespējas lielākos individuālos vērtējumos. No pašvaldības un izglītības iestādēm tas prasītu pienācīgu materiāltehnisko nodrošinājumu, zinošus un profesionālus pedagogus, pārdomātas un skolēnus uzrunājošas mācību metodes, kā arī citus pasākumus, kas kopumā būtu vērsti uz skolēnu zināšanu un interešu attīstību.

Savukārt Rīgas pašvaldības izvēlētais risinājums ir pilnīgā pretrunā kvalitātes prasību mērķim. Noteikumos iekļautā uzņemšanas kārtība nodrošina vien to, ka izglītības iestādēs jau sākotnēji netiek uzņemti skolēni ar zemākām sekmēm – tādi, kas 12. klasē centralizētajos eksāmenos, iespējams, iegūs zemākus vērtējumus un tādējādi pazeminās izglītības iestādes eksāmenu vērtējumu indeksu. Tādai pieejai nav sakara ar izglītības kvalitātes celšanu, tā nodrošina tikai statistikas uzlabošanu un formālu Noteikumu Nr. 583 prasību izpildi. Kopumā izglītojamo zināšanu līmenis un izglītības kvalitāte tieši pretēji tiek pasliktināta, jo, neiekļūstot vispārīzglītojošās skolās klātienē formās, izglītojamie ir spiesti izvēlēties neklātienē vai tālmācības formas, kurās izglītības kvalitāte ir objektīvi zemāka,⁴ vai profesionālo izglītību, kurā nemotivēti izglītojamie nespēs kļūt par piespiedu kārtā izvēlēti amata speciālistiem.

[4.2] Vidējās izglītības mērķis ir dot vispusīgas zināšanas, prasmes un kompetences un sagatavot skolēnus izglītības turpināšanai augstskolās un koledžās. Lai skolēns būtu gatavs turpināt izglītības iegūvi augstskolā vai koledžā, tam ir jābūt pietiekami sagatavotam jau vidusskolā.⁵ Tieši vispārējās izglītības programmas klātienē formā ir iespējams pienācīgi sagatavoties augstākās izglītības iegūšanai, un nereti tieši vidusskolā jaunieši izvēlas savu turpmāko profesiju un sāk gatavoties studijām. Taču atbilstoši Departamenta vēstījumam bērni ar zemākiem sasniegumiem kādā no jomām nav tiesīgi gatavoties augstākās izglītības iegūšanai vienlīdzīgi ar pārējiem un arī nav spējīgi kļūt par speciālistu jomā, kura bērnam interesē un padodas, – Noteikumi neparedz iespējas individuāli vērtēt pieteikumus uzņemšanai vidusskolā. Tādējādi bērniem ar labām vai teicamām sekmēm var tikt liegts attīstīt sevi šajā jomā tikai tā iemesla dēļ, ka citā jomā viņu vērtējums nerasniedz pašvaldības prasības.⁶

² Noteikumu Nr. 583 3.2. apakšpunkts un 8. punkts.

³ Vārdnīcas “Tēzauris” skaidrojums.

⁴ Skat. tiesībsarga 2023. gada 29. jūnija vēstules Nr. 1-8/25 5.2. punktu un LTV Ziņu dienesta 2023. gada 27. jūnija sižetu “Zināmi 9. klašu eksāmenu rezultāti”.

⁵ Noteikumu Nr. 583 anotācija.

⁶ Skat. tiesībsarga 2023. gada 29. jūnija vēstules Nr. 1-8/25 5.1. punktu.

[4.3] Satversmes 112. pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību.

Vispārējās izglītības likuma 41. panta pirmā daļa paredz, ka uzsākt vispārējās vidējās izglītības programmas apguvi ir tiesīga ikviens persona bez vecuma ierobežojuma, ja tā ieguvusi apliecību par pamatizglītību.

No minētām normām izriet, ka valstij (arī pašvaldībai) ir jānodrošina izglītības pieejamība (pietiekams funkcionējošu izglītības iestāžu daudzums), piekļūstamība (gan fiziska, gan ekonomiska piekļuve), kvalitāte un piemērotība (tai jāpielāgojas mainīgajām sabiedrības un skolēnu vajadzībām). Vispārējās vidējās izglītības posms nav izņēmums, un izglītojamajam ir tiesības izvēlēties tādu modeli (vispārējā vai profesionālā izglītība, klātienē, neklātienē vai tālmācības forma), kas atbilst viņa vajadzībām, spējām un nākotnes iecerēm.

Arī Departaments atzinis, ka izglītojamajam, kurš saņēmis dokumentus par vispārējās pamatizglītības programmas apguvi, ir tiesības iegūt izglītību vidējās izglītības pakāpē, izvēloties turpināt izglītības ieguvu vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības virzienā. Taču visā pašvaldībā noteiktā uzņemšanas kārtība būtiski ierobežo izvēles iespējas tiem bērniem, kuri nav izpildījuši kritērijus – visā pašvaldībā viņi nevar izvēlēties iegūt vispārējo vidējo izglītību klātienē formā.

[4.4] Departaments kļūdaini uzskata, ka, izdodot iekšējo normatīvo aktu, tā pieņemšanas procesā nav jāiesaista izglītojamie un viņu vecāki. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72. pants, uz kuru atsaucies Departaments, tā trešajā daļā skaidri nosaka: “Iekšējam normatīvajam aktam jāatbilst ārējiem normatīvajiem aktiem, vispārējiem tiesību principiem (to skaitā valsts pārvaldes principiem un administratīvā procesa principiem) un starptautisko tiesību normām, kā arī iekšējiem normatīvajiem aktiem, kurus izdevusi augstāka iestāde vai amatpersona.” Labas pārvaldības princips nav izņēmums, un viens no tā elementiem ir sabiedrības līdzdalības nodrošināšana.

Sabiedrības līdzdalības mērķis ir nodrošināt, lai publiskās pārvaldes pieņemtie lēmumi būtu atbilstoši sabiedrības vajadzībām, savlaicīgi izskaidroti un saprotami tiem, uz kuriem tie attieksies. Sabiedrības līdzdalībai ir vairāki ieguvumi, kas kopumā vērsti uz regulējuma kvalitātes uzlabošanu – šajā procesā tiek identificēta īstā problēma, tiek izvērtētas iespējamās alternatīvas, savlaicīgi atklātas iespējamās regulējuma “blaknes”, kā arī panākts, ka izstrādātie risinājumi ir mērķa grupai piemēroti, saprotami un efektīvi. Sabiedrības pārstāvji var paust savu viedokli par attīstības plānošanas dokumentiem, tiesību aktu projektiem to izstrādes sākotnējā stadijā, kā arī pārējos posmos, kad tiek risināti sabiedrībai aktuāli jautājumi. Savu viedokli var sniegt ikviens sabiedrības pārstāvis, kuru skar vai interesē risināmais jautājums. Katram sabiedrības pārstāvim ir tiesības saņemt atgriezenisko saikni par savu priekšlikumu.⁷

Sabiedrības līdzdalības nenodrošināšana, neuzklausot izglītojamo un viņu likumisko pārstāvju viedokļus, savlaicīgi neinformējot par uzņemšanas noteikumiem, tieši pamato labas pārvaldības principa pārkāpumu. To pierāda arī vēlāka Departamenta rīcība – konstatējot, ka vairākās skolās pēc uzņemšanas termiņa ir palikušas brīvas vietas, Departaments ir ļāvis skolām mainīt savus uzņemšanas noteikumus un pazemināt kritērijus, lai brīvās vietas tiktu aizpildītas.⁸ Paziņojums izglītojamo un vecāku starpā ir radījis sašutumu par neparedzamo rīcību un neizpratni par uzņemšanas nosacījumiem.

⁷ Ministru kabineta mājaslapas 11.12.2020. ieraksts “Sabiedrības līdzdalība”.

⁸ Departamenta mājaslapas 12.07.2023. ieraksts “Rīgas valstspilsētas pašvaldības vidusskolās turpinās 10. klašu komplektēšana”.

Tiesiskais pamats šādai rīcībai nav skaidrs, kā arī nav skaidrs, kā šāda haosa apstākļos labas pārvaldības principu varētu uzskatīt par ievērotu.

Papildus jāvērs uzmanība uz Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2023. gada 19. jūlija vēstulē Nr. 1-132/4128 pausto viedokli par iekšējā normatīvā tiesisko dabu un šaubām, vai tie varētu būt attiecināti uz potenciālajiem izglītojamiem, kuri nav šai iestādei piekritīgie subjekti pirms izglītības programmas apguves uzsākšanas. Tiesībsargs pievienojas ministrijas viedoklim. Iespējams, šī aspekta neapsvēršana radīja kļūdainu pārliecību par to, ka iekšējo noteikumu izstrādes gaitā nav nepieciešams nodrošināt sabiedrības līdzdalību (potenciālo izglītojamo un viņu pārstāvju viedokļu uzklaušanu).

[4.5] Tiesībsargs atkārtoti atgādina par bērna interešu prioritātes principu, kas stabili un nemainīgi ir nostiprināts nacionālajā un starptautiskajā tiesību sistēmā.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 3. panta pirmajā daļā noteikts, ka visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, kas nodarbojas ar sociālās labklājības jautājumiem, tiesas, administratīvās vai likumdevējas iestādes, primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm.

Bērna tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrā daļa nosaka, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses. Šī panta 2.¹ daļas 2. punkts paredz, ka, nosakot bērna labākās intereses, nepieciešams tiekties uz bērna situācijas ilgtspējīgu risinājumu, atbilstoši situācijai ņemot vērā, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina bērna vajadzībām un spējām atbilstošu izglītību.

Visaptverošam bērna interešu noteikšanas procesam ir jābūt iekļautam visos valsts pārvaldes līmeņos un politikas izstrādē. Bērna interešu noteikšana vienlīdz svarīga ne tikai tad, ja atbilstošajai iestādei jāpieņem lēmums, kura adresāts ir bērns, bet arī gadījumos, kad iestādes (arī pašvaldības) lēmums skar vai var skart bērnu,⁹ kas konkrētajā gadījumā ir lēmums par uzņemšanas kritēriju noteikšanu. Arī Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, un visās darbībās attiecībā uz bērnu prioritāras ir viņa tiesības un vislabākās intereses. Jebkuras citas prioritātes atzīšana bez nopietna iemesla un attaisnojuma nav pieļaujama.¹⁰

Departaments arvien nav skaidrojis, kādas prioritātes pieļauj atkāpšanos no bērna interešu prioritātes principa vai, ja atkāpšanās nav notikusi, kā ir nodrošinātas bērnu, kuriem Noteikumi liedz uzņemšanu klātienē vidusskolas 10. klasē, labākās intereses.

[4.6] Tiesībsarga viedoklim par Rīgas valstspilsētas pašvaldības rīcību pievienojās arī Izglītības un zinātnes ministrija un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Tiesībsarga rīcībā ir informācija, ka, lai novērstu ar Noteikumiem nodarīto bērnu tiesību uz izglītību aizskārumu, Izglītības un zinātnes ministrija apsver rosināt Vispārējās izglītības likuma grozījumus, deleģējot Ministru kabinetam noteikt vienotu kārtību, kādā izglītojamie tiks uzņemti vidusskolās. Kārtībai būtu jābūt attiecināmai jau uz nākamā mācību gada pamatskolu absolventiem. Tiesībsargs aicina Departamentu neignorēt šo apstākli un jau šogad nodrošināt vietas vispārējās vidējās izglītības iestādēs klātienes formā visiem izglītojamiem, kuri pauduši šādu vēlmi, bet Noteikumos noteikto uzņemšanas kritēriju dēļ netika uzņemti.

[5] Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto tiesībsarga kompetenci iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu,

⁹ Tieslietu ministra priekšlikumi likumprojektam "Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā" (Reģ. Nr.1020/Lp13) pirms otrā lasījuma.

¹⁰ Satversmes tiesas 2019. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr.2019-01-01 23.1. punkts.

atkārtoti aicinu Rīgas domi un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentu nekavējoties pilnveidot Noteikumus un novērst bērnu tiesību uz izglītību aizskārumu, atceļot vienotos kritērijus izglītojamo uzņemšanai vispārējās vidējās izglītības iestādēs un nodrošinot, ka Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā izglītojamiem, kuri ir ieguvuši pamatizglītību, ir iespējams iegūt bezmaksas vispārējo vidējo izglītību klātienē izglītības ieguves formā.

Lūdzu **līdz 2023. gada 2. augustam** informēt tiesībsargu par paveikto un plānoto.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu